

Corpus Hermeticum XIII

Tajemne Kazanie na Górze

Wprowadzenie

W traktacie niniejszym możemy wyróżnić kilka części. We wstępie poinformowani jesteśmy, że system szkolenia (wtajemniczenia) w hermetyzmie składał się z nauk jawnych (które często przekazywane były w formie paraboli lub zagadek) i tajemnych (w których wyjaśniano tajemnice). Następnie Tat domaga się wyjaśnienia tajemnicy Odrodzenia. Odrodzenie to nie jest odrodzeniem fizycznym, lecz zachodzi w Umyśle, czego dowiadujemy się od Hermesa. Nasuwa się tu oczywiste skojarzenie z Ewangelią wg. Jana (Jan 3.3-7), lecz użyte tu słowo - *παλιγγενεσία* - nie występuje w Ewangeli, stąd też źródeł obydwu doszukuje się gdzie indziej – w stoicyzmie, platonizmie lub misteriach egipskich.¹

W kolejnej części do czynienia mamy ze stroną praktyczną wtajemniczenia (bowiem nauk tych trzeba doświadczyć, nie można ich przekazać jedynie ustnie), gdzie mamy jeden z bardzo niewielu technicznych opisów praktyk hermetycznych.

Następna część – teoretyczna – przedstawia fragment hermetycznego światopoglądu, w którym mikrokosmos odzwierciedla makrokosmos. Odrodzenie jednostki, do którego dochodzi nie w sferze materii, lecz w Umyśle, zależne jest od Dekady Mocy wypierającej negatywne wpływy Dwunastu. „Dwanaście” odnosi się do Zodiaku, który odpowiedzialny jest za fizyczne narodziny i sferę materii, podczas gdy Dziesięć/Dekada reprezentuje idealną liczbę oraz sferę Idei i Umysłu.

Na zakończenie przedstawioną mamy część, którą można by nazwać liturgiczną. Hermes składa tu ofiarę ze Słowa (Logos) – hymn pochwalny ku Bogu – Umysłowi i Panu Stworzenia.

Traktat ten zaopatrzony jest prawdopodobnie w więcej przypisów niż którekolwiek z wcześniejszych tłumaczeń. Wynika to po części z dość osobliwej interpretacji Meada i odstępstw od oryginalnego tekstu (w których to przypadkach w tekście pozostawiłem tłumaczenie bliższe oryginałowi, a w przypisie podałem interpretację Meada), po części zaś z wieloznaczności oraz lakun w oryginale.

¹ por. Copenhaver „Hermetica” str. 181

Poprzednie traktaty, jak i przyszłe tłumaczenia dostępne będą w dziale „Biblioteka” na moim blogu (hermetyk.pl/biblioteka). Skontaktować ze mną można się na Facebooku (facebook.com/hermetyk). Zapraszam do lektury!

Rafał Wąsowski

Maj, 2017

Z niniejszego dokumentu można korzystać na zasadach licencji Creative Commons CC BY-NC-ND 3.0, tzn. wolno go kopiować i rozpowszechniać na następujących zasadach: należy podać, kto jest autorem, nie wolno go używać w celach komercyjnych i nie wolno go zmieniać, przekształcać ani tworzyć nowych dzieł na jego podstawie. Pełen tekst licencji można znaleźć na: <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/pl/>

Tajemne Kazanie na Górze

1. **Tat:**

Ojcze, w Powszechnych Kazaniach o Boskości używałeś zawitych zagadek. Ponadto, gdy wspomniałeś, że nikt nie może być zbawiony, chyba że się narodzi na nowo, nie zaoferowałeś żadnego wyjaśnienia.

Po naszej rozmowie podczas wędrówki na górę przyjąłeś mnie do nowicjatu, lecz gdy prosiłem cię o naukę (logos) o Odrodzeniu (gdyż brakuje mi wiedzy w tej kwestii), powiedziałeś, że udzielisz mi jej „gdy stanę się obcy dla świata”.

Tak więc jestem teraz gotów i uczyniłem me myśli odporne na iluzję świata. Twoja zatem kolei, aby napęłnić to, co we mnie próżne. Udziel mi nauki - jawnie lub potajemnie - o Odrodzeniu. Bowiem nie mam pojęcia, Trismegistosie, z jakiej materii i z jakiego łona Człowiek się rodzi, ani z jakiego nasienia.

2. **Hermes:**

[Materią i łonem, z której Człowiek się rodzi] jest Mądrość, która rozumie w ciszy, a nasieniem jest Prawdziwe Dobro.

T: Lecz kto je sieje, ojcze? Tego nie mogę pojąć.

H: Wola Boga, mój synu.

T: Kim zatem będzie ten, który się zrodzi, ojcze? Brak bowiem we mnie tej esencji, która przekracza zmysły. Czy będzie on kimś innym, kto pochodzi od Boga - Bożym Synem?²

H: Bedzie on wszystkim we wszystkim, złożonym ze wszystkich mocy.

T: Mówisz do mnie w zagadkach, ojcze, a nie jak ojciec do syna.

H: Nauka o tym pochodzeniu niemożliwa jest do przekazania, mój synu, jedynie Bóg może przywrócić pamięć o niej, jeśli taka jest Jego wola.

3. **T:** Brzmi to jak rzecz niemożliwa i wymyślona, ojcze. Potrzebuję prostych odpowiedzi na te pytania. Czyżbyś wykluczyć mnie chciał ze swego

² alt: „**H:** Będzie on kimś innego rodzaju - Bogiem i Synem Bożym.”

dziedzictwa? Nie odmawiaj mi tego, ojcze. Jestem twym prawowitym synem, wyjaśnij mi więc sposób w jakim mogę się odrodzić.

H: Cóż mogę ci rzecz, synu? Powiem tyle. Gdy widzę w sobie Pierwotną Wizję zrodzoną z łaski Boga, przechodzę poprzez siebie do Ciała, które nie może nigdy umrzeć.³ Nie jestem teraz tym, czym byłem, lecz zrodziłem się w Umyśle.

Sposób, aby to osiągnąć, nie może być nauczony, nie może też być dostrzegalny w taki sposób, w jaki widzisz złożone elementy. Cała moja uprzednia forma została rozłożona na części. Jestem nietykalny, choć posiadam dotyk. Mam również rozmiar, a [jednak] jestem mu obcy.

Widzisz mnie swymi oczami, synu, lecz nie jesteś w stanie zrozumieć czym jestem [nawet] przy pełnym wysiłku twego ciała i wzroku.

4. **T:** Doprowadziłeś mój umysł do szału i furii, ojcze; nie jestem już w stanie dostrzec siebie.

H: Chciałbym, synu, byś mógł przejść poprzez siebie⁴ - tak jak we śnie, lecz bez zapadania w sen.

T: Odpowiedz mi jeszcze na to: Kto ustanowił Odrodzenie?

H: Syn Boga, Jedyne Ciałowłóczę, z Woli Boga.

5. **T:** Teraz doprowadziłeś mnie do czystego osłupienia, ojcze. Czuję się jakbym tracił rozum - dla mego wzroku twój rozmiar i powierzchowność nie uległy wcale zmianie.⁵

H: Nawet to nie jest prawdą, gdyż śmiertelna forma podlega dziennej zmianie. Z biegiem czasu podlega ona wzrostowi i zanikowi, jest ona złudą.

6. **T:** Cóż zatem jest prawdą, Trismegistosie?

H: To, co jest nieskazitelne, synu, to, co jest bez granic⁶, koloru, kształtu, zmian czy odzienia; to, co daje światło, rozumie samo siebie - niezmiennie i bezcielesne dobro.

³ alt: „wychodzę poza siebie do nieśmiertelnego ciała”

⁴ alt: „wyjść poza siebie”

⁵ Mead: „Pozbawiony swych dawnych zmysłów <...> widzę [teraz] twą Wielkość identyczną z właściwą tobie formą.”

⁶ Mead: „niedefiniowalne”

T: Doprawdy tracę rozum, ojcze. Myślałem, że stanę się dzięki tobie mądrzejszy, lecz zmysły mojego umysłu są całkowicie otumanione.

H: Owszem, są. Bowiem w jaki sposób mógłbyś pojąć zmysłami to, co wznosi się niczym ogień, lecz opada niczym ziemia, co mokre jest niczym woda, lecz rozprzestrzenia się niczym powietrze, tym samym jednak nie jest ani twarde, ani mokre, czego nic nie może zgnieść ani rozciągnąć? Człowiek może mieć nikłe pojęcie jedynie o samej sile i energii, lecz tylko jeśli jest w stanie on pojąć Drogę Odrodzenia w Bogu.

7. **T:** Czy w takim razie niezdolny jestem temu, ojcze?

H: Oby nie⁷, synu! Wycofaj się w głąb siebie, a nadejdzie to. Chciej, a stanie się to. Uśpij zmysły swego ciała, a narodzi się twa Boskość. Oczyść się z bezrozumnych udręk materialnego świata.

T: Czy mam w sobie dręczycieli, ojcze?

H: Tak, niejednego. Są oni przeraźliwi i niezliczeni.

T: Nic o nich nie wiem, ojcze.

H: Pierwszą udręką jest Ignorancja⁸, drugą Smutek, trzecią Brak Umiaru, czwartą Żądza, piątą niesprawiedliwość, szóstą Chciwość, siódmą Fałsz, ósmą Zazdrość, dziewiątą Podstęp, dziesiątą Złość, jedenastą Lekkomysłność, dwunastą Złośliwość.

Jest ich dwanaście, lecz mają pod sobą liczne zastępy, synu. Poprzez zmysły poddają one torturom człowieka zamkniętego w więzieniu swego ciała. Odstępują one jednak (choć nie wszystkie naraz) od tego, nad kim zmiłuje się Bóg. Oto sposób i metoda Odrodzenia.

8. A teraz, mój synu, pozostań w bezruchu i milczeniu. W ten sposób łaska Boga płynąć będzie nieustannym strumieniem. Raduj się więc, synu, zostałeś oczyszczony Mocą Boga i zjednoczony z Rozumem (Logos).⁹

Oto nadeszła Gnoza Boga, a wraz z jej nadejściem Ignorancja¹⁰ została przegnana. Oto nadeszła Gnoza Radości, a wraz z jej nadejściem, synu, Smutek umknie ku tym, którzy się mu poddają. Następną po Radości Mocą,

⁷ Mead: „Broń Boże”

⁸ Mead: „Nie-wiedza”

⁹ Mead: „zostałeś oczyszczony dla artykulacji Rozumu”

¹⁰ Mead: „Nie-wiedza”

którą inwokuję jest Powściągliwość.¹¹ Och, Mocy najśłodsza! Przywitajmy ją ochoczo, synu! Jej nadzieście odpędza Brak Umiaru!

9. Jako czwartą, wzywam Wytrwałość - Moc przeciwko Żądzy. W następnym stopniu zasiada Sprawiedliwość, mój synu. Spójrz, jak przepędziła ona bez osądu Niesprawiedliwość. Bez Niesprawiedliwości, synu, staliśmy się prawi. Szóstą Moc przyzywam przeciwko Chciwości - Hojność. Chciwość przegnana, wzywam teraz Prawdę. Fałsz idzie precz, gdy Prawda jest wśród nas.

Zobacz, jak wypełniło się Dobro, mój synu, gdy Prawda przybyła. Bo i Zazdrość przeminęła, a do Prawdy dołączyło Dobro, Życie i Światło. I żadna udręka nie wydobędzie się z Ciemności, lecz [wszystkie] odlecą z trzepotem skrzydeł.

10. Poznałeś [teraz] istotę Odrodzenia, synu. Gdy nadejdzie Dziesięciu, przepędzając Dwunastu, mój synu, dojdzie do narodzin umysłu, poprzez które stajemy się Bogami. Kto zatem na mocy łaski doświadczy Narodzin w Bogu i odrzuci zmysły cielesne, rozpozna, że składa się [ze Światła i z Życia], pozna samego siebie i wypełni go błogość.

11. **T:** Bóg uczynił mnie niezłomnym, ojcze. Nie spoglądam już na rzeczy swymi oczami, lecz energią Umysłu nadanego mi przez Moce. Jestem w niebie, na ziemi, w wodzie, w powietrzu. Jestem w roślinach i zwierzętach. Jestem w łonie, przed nim i po nim - jestem wszędzie!

Lecz wytłumacz mi jeszcze i to. W jaki sposób dziesięć Mocy przepędza dwanaście udręk Ciemności? Jakimi środkami, Trismegistosie?

12. **H:** Budowla ta,¹² przez którą właśnie przeszliśmy, składa się z okręgu zodiakalnego, który złożony jest z dwunastu elementów, które są jednej natury, lecz w wyglądzie przyjąć mogą każdą formę.¹³ Ludzi dezorientuje fakt, że istnieją pomiędzy nimi różnice, lecz w działaniu są one zjednoczone. Mało tego, że nie można rozróżnić Lekkomysłności od Złości, to nie da się ich nawet zdefiniować.

Zrozumiałym jest¹⁴ zatem, że [Dwunastu] wycofuje się, gdy wypiera ich dziesięć Mocy (czyli Dekada). Dekada, synu, jest tym, co przyczynia się do narodzin duszy. Życie i Światło jednoczą się tam, gdzie Jednia ma swój

¹¹ Mead: „Samo-kontrola”

¹² t.j. ludzkie ciało

¹³ Παντόμορφος, czyli Wieloforemnny – słowo to pojawi się jeszcze w CH XVI.12, por. też CH XI.16. Epitet odnoszący się do Zodiaku, ale też przywódcy 36 dekanów, który poprzez nie nadaje wszystkiemu formę

¹⁴ alt. „na mocy prawego rozumu” lub „prawdę powiedziawszy”

początek w Duchu. Zrozumiałym jest zatem, że Jednia zawiera Dekadę, a Dekada Jednię.

13. **T:** Ojcze, widzę wszystko, widzę samego siebie w Umyśle.

H: To właśnie jest Odrodzeniem, synu, nie patrzysz już na rzeczy z perspektywy ciała (które rozciąga się w trzy strony w przestrzeni) [...] choć tego Kazania (Logos) o Odrodzeniu nie spisałem, aby uniknąć oszkalowania Wszystkiego przez motłoch, lecz [udostępnić go] jedynie wybranym przez Boga.

14. **T:** Powiedz mi, ojcze: Czy ciało to, które złożone jest z Mocy, podlega kiedykolwiek rozkładowi?

H: Milcz! Nie wypowiadaj się o rzeczach niemożliwych, czy chcesz by oko twego Umysłu wygasło?

Ciało naturalne, które dostrzegalne jest przez nasze zmysły, nie ma nic wspólnego z narodzinami we właściwej naturze.¹⁵ Pierwsze musi doznać rozkładu, drugie nigdy nie może. Pierwsze poddane jest śmierci, drugiego śmierć się nie ima.

Czy nie zdajesz sobie sprawy z tego, że tak jak i ja narodziłeś się jako Bóg, Syn Jedni?

15. **T:** Ojcze, chciałbym usłyszeć hymn pochwalny, o którym powiedziałeś, że słyszalny jest po wejściu do Ogdoady¹⁶ Mocy.

H: [Powiniennem to zrobić], mój synu, tak też przepowiedział to Pasterz [gdy wszedłem do] Ogdoady. Dobrze czynisz uderzając w tę budowlę,¹⁷ gdyż zostałeś oczyszczony.

Pasterz, Umysł absolutny, nie przekazał mi niczego ponad to, co zostało spisane, bowiem wiedział doskonale, że sam jestem w stanie wszystko poznać, usłyszeć i ujrzeć. Pozostawił mnie, abym uczynił coś pięknego, stąd też Moce, które są we mnie i we wszystkim, brzmia pieśnią.

16. **T:** Ojcze, chcę to usłyszeć, pragnę, aby to poznać.

¹⁵ alt. „esencjonalnymi narodzinami” lub „duchowymi narodzinami”

¹⁶ alt. „do Ośmiu” lub „do Ósmej Sfery”

¹⁷ t.j. uwalniając się od fizycznego ciała

H: Pozostań w bezruchu, synu. Usłysz pieśń pochwalną, która utrzymuje [duszę] nastrojoną,¹⁸ Hymn Odrodzenia - hymn, którego nie byłbym skłonny ci objawić, gdybyś nie dotarł do końca. Nie jest to bowiem coś, czego można nauczyć, lecz coś, co trzyma się w ciszy.

Tak więc, mój synu, stań w pod nagim niebem, twarzą ku południowemu wiatru, kiedy słońce zniża się ku zachodowi i oddaj pokłon. Uczyn podobnie przy wschodzie słońca twarzą ku wschodniemu wiatru.

A teraz pozostań w bezruchu, synu!

Tajemny Hymn

17. Niech każda natura Świata usłysz hymn mój!

Otwórz się Ziemi! Niech [niebiosa] otworzą się deszczem.¹⁹ Nie kołyszcie się drzewa!

Będę śpiewał hymn Panu stworzenia, który jest Wszystkim i Jednym. Otwórzcie się niebiosa i powstrzymajcie się wiatry. Niech nieśmiertelna sfera Boga usłysz me słowa (logos)!

Zaśpiewam pieśń pochwalną Temu, który stworzył wszystko, który ustanowił Ziemię, rozpiął Niebo ponad nią i nakazał słodkiej wodzie odejść od Oceanu w stronę lądu, zarówno zamieszkałego, jak i niezaludnionego dla użytku i potrzeb każdego człowieka, który rozświecił Ogień dla potrzeb bogów i ludzi.

Chwalmy go wszyscy, Pana wszelkiej natury, wzniesionego ponad wszelkie Niebiosa! To On jest Okiem Umysłu. Oby przyjął on Mocy mych pochwałę!

18. Mocy, które jesteście we mnie, śpiewajcie Wszystkiemu i Jednemu, śpiewajcie podług mej woli, Mocy, które jesteście we mnie!

Błogosławiona Gnozo, oświecony przez ciebie, śpiewając hymn Światłu intelektu, raduję się Radością Umysłu. Śpiewajcie pochwałę wraz ze mną wszelkie Mocy!

Śpiewaj pochwałę Powściągliwości,²⁰ śpiewaj przeze mnie Prawości, chwal wszystko, co prawe. Śpiewaj Hojności moja, wychwalaj Wszystko, śpiewaj przeze mnie Prawdo, wychwalaj prawdę!

¹⁸ t.j. w harmonii

¹⁹ Mead: „Niech otworzy się każdy rygiel Otchłani”

²⁰ Mead: „Samo-kontrolo”

Dobro, śpiewaj Dobru! Życie i Światło, ku wam płyną pochwały nasze!

Ojcze, dzięki Ci składam, Tyś jest Energią mych Mocy. Boże, dzięki Ci składam, Tyś jest Mocą mych Energii.

19. Rozum (Logos) śpiewa poprzez mnie pochwały ku Tobie. Przyjmij poprzez mnie z powrotem Wszystko do Rozumu [Twego] - [mą] rozumną ofiarę.²¹

Oto wołanie Mocy we mnie. Tobie śpiewają one pochwały, Tobie, któryś jest Wszystkim. Czynią one Twą Wolę. Od Ciebie Wola Twa, ku Tobie Wszystko.²² Przyjmij od wszystkich rozumną ofiarę.²³ Życie, zachowaj w nas Wszystko,²⁴ rozjaśnij to Światłem, tchnij w to ducha Boże.

Twój Umysł jest Pasterzem Słowa Twego. Stworzycielu! Dawco Ducha!

20. [Albowiem] Tyś jest Bogiem, Twój Człowiek wznosi głos ku Tobie poprzez Ogień, poprzez Powietrzę, poprzez Ziemię, poprzez Wodę, poprzez Ducha, poprzez Twe stworzenia. W nieskończoności²⁵ Twej znalazłem dziękczynienie, a w Twej Woli - obiekcie mych poszukiwań - znalazłem odpoczynek.

T: Z twej woli, ojcze, stałem się świadkiem tej dziękczynnej pieśni, ustanowiłem ją także w swym Kosmosie.

H: Powiedz „W Kosmosie, który jedynie umysł jest w stanie dojrzeć”, synu.

T: Tak, ojcze, w Kosmosie, który jedynie umysł jest w stanie dojrzeć, bowiem Hymn twój dał mi siłę, a umysł mój oświecony został przez twe dziękczynienie. I ja także pragnę wnieść ku Bogu swe dziękczynienie z serca mego.²⁶

21. **H:** Uczyń to jednak z uwagą, synu.²⁷

T: Tak. Mówię to, co mam na umyśle.

²¹ alt. „Wszecławie, przyjmij z powrotem ode mnie Słowo - ofiarę [mej] mowy”

²² alt. „Od Ciebie pochodzi Wola Twoja, ku Tobie powraca cały Wszecławiat”

²³ alt.: „ofiarę mowy”

²⁴ alt. „Wszecławiat”

²⁵ alt. „Aeonie”

²⁶ Mead: „Z mego naturalnego umyłu”

²⁷ dosł. „Ale nie nieuważnie, synu”

Ku Tobie, Bogu, Rodzicielu Stworzenia, ja - Tat - słuę ofiarę mej mowy. O Boże i Ojczy, tyś jest Panem, tyś jest Umysłem. Przyjmij ofiarę mych słów, jeśli taka twa wola, bowiem z Woli twej wszystko staje się doskonałe.

H: Złóż swą ofiarę, synu, miłą Bogu, Ojcu wszystkiego, ale dodaj także, synu, „poprzez Słowo” (Logos).

T: Dzięki ci ojczy, za twą naukę śpiewania hymnów.

22.**H:** Ciesz się, synu, że z Prawdy zrodził się dla ciebie owoc - plon, który nie umrze.

A teraz, gdy udzieliłem ci tych nauk, przysięć musisz, że w tajemnicy utrzymasz ten cud i nie wyjawisz nikomu natury Odrodzenia, aby nie obwołano nas zdrajcami. Oboje dołożyliśmy wszelkich starań - ja jako mówca i ty jako słuchacz. W Umysle poznałeś zarówno siebie, jak i naszego Ojca.

Tłumaczenie na podstawie:

Mead, G. R. S. *Thrice-Greatest Hermes*. Vol. 2. London: The Theosophical Publishing Society, 1906.

Źródła pomocnicze:

Copenhaver, Brian P. *Hermetica*. Cambridge: Cambridge University Press, 1992.

Liddel, Henry George; Scott, Robert. *Greek-English Lexicon*. New York: Harper & Brothers, 1883.

Nock, A. D., Festugiere, A.-J. *Corpus Hermeticum. Tome I*, Paris: Les Belles Lettres, 1960.

Salaman, Clement; van Oyen, Dorine; Wharton, William D.; Mahé, Jean-Pierre. *The Way of Hermes*. Rochester, Vermont: Inner Traditions, 2004.

Scott, Walter. *Hermetica. The Ancient Greek and Latin Writings Which Contain Religious or Philosophic Teachings Ascribed to Hermes Trismegistus*. Boston: Shambala, 1993.